

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки

**Програма з допрофесійної
підготовки учнів 10-11 кл.
(професії типу «людина —
природа», «людина — техніка»)**

Київ
«КОНВІ ПРІНТ»
2019

УДК 373.5.091.214:331.548](477)(072)

П78

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол №224 від 12 квітня 2018 р.)*

Рецензенти:

Тименко В.П. — доктор педагогічних наук, професор, учений секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Слабко В.М. — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки (університет Драгоманова).

П78

Програма з допрофесійної підготовки учнів 10-11 кл. (професії типу «людина - природа», «людина - техніка»). Доротюк В.І., Піддячий М.І., Левченко Ф.Г., Чудакова В.П., Рогоза В.В., Доротюк О.Г., Васьківський М.В - К.: КОНВІ ПРІНТ, 2019. — 32 с.

ISBN 978-617-7724-52-9

Програма курсу за вибором орієнтована на розвиток ключових компетентностей старшокласників, зокрема, основні компетентності у природничих науках і технологіях, математична компетентність, інформаційно-цифрова тощо. Змістове наповнення курсу за вибором сприяє професійному самовизначенню, особистісній самореалізації учнів в улюбленому виді діяльності для двох сфер життєдіяльності людини: «людина-природа» і «людина-техніка». Програму укладено відповідно до вимог чинних нормативних документів у галузі освіти. Адресовано вчителям, шкільним психологам для реалізації на заняттях курсу за вибором у 10-11 класах (за рахунок годин варіативної складової навчальних планів)

УДК 373.5.091.214:331.548](477)(072)

ISBN 978-617-7724-52-9

© Інститут педагогіки НАПН України, 2019

© КОНВІ ПРІНТ, 2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОГРАМИ. Соціально-економічні зміни, що мають місце в умовах переходу до ринкових відносин, вимагають нових підходів у формуванні особистості школяра. Дедалі гострішою стає залежність місця держави в цивілізованому світі від її можливостей у створенні умов для вільного самовизначення громадян, набуття ними доступних знань і професійної майстерності, самореалізації в тій галузі, де найповніше можна проявити свої обдарування. Успішне вирішення цієї проблеми в основному залежить від позитивних результатів у формуванні особистості майбутнього працівника на всіх етапах його шкільного життя.

Національною доктриною розвитку освіти України передбачено, що пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку освіти є: особистісна орієнтація освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей; створення для громадян рівних можливостей у здобутті освіти; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; пропаганда здорового способу життя; розширення україномовного освітнього простору; забезпечення освітніх потреб національних меншин; забезпечення економічних і соціальних гарантій для професійної самореалізації педагогічних, науково-педагогічних працівників, підвищення їхнього соціального статусу; розвиток дошкільної, позашкільної, загальної середньої освіти у сільській місцевості та професійно-технічної освіти; органічне поєднання освіти і науки, розвиток педагогічної та психологічної науки, дистанційної освіти; запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів; створення ринку освітніх послуг та його науково-методичного забезпечення; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів.

ПРИЧИНИ СТВОРЕННЯ ПРОГРАМИ. Запропонований курс за вибором, створено на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 для науково-методичного забезпечення допрофесійної підготовки старшокласників.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ. Головною метою курсу за вибором з допрофесійної підготовки для учнів 10 — 11 класу «Обираємо професії типу «людина-природа», «людина-техніка», є підготовка учнів до вибору професії на етапі старшої школи, яка реалізується в процесі вирішення комплексу навчальних і виховних завдань:

- виховання в учнів ставлення до себе як майбутнього професіонала, усвідомлення своєї індивідуальної неповторності, відповідальності та впевненості в досягненні майбутнього професійного успіху;
- активізація процесів самопізнання, самооцінки та актуалізація потреби у самовдосконаленні;
- формування системи знань учнів про зміст та структуру світу професій, умінь самостійно аналізувати вимоги соціального середовища до фахівців на ринку праці та специфіку профільного навчання як першого кроку до оволодіння обраною професією;
- ознайомлення учнів зі способами і прийомами прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору майбутньої професії, забезпечення їх практичним досвідом пошуку необхідної інформації для розробки або вдосконалення індивідуальної освітньої траєкторії.

Курс за вибором з допрофесійної підготовки для учнів 10 — 11 класу «Обираємо професії типу «людина-природа», «людина-техніка» разом з іншими предметами робить свій внесок у формування ключових компетентностей. Цей внесок розкрито в таблиці «Обираємо професії типу «людина-природа», «людина-техніка».

Ключова компетентність	Предметний зміст ключової компетентності і навчальні ресурси для її формування
<i>Математична компетентність</i>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати математичний апарат для розв'язування фізичних та астрономічних задач, обґрунтування та доведення тверджень; опрацювання, інтерпретації, оцінювання результатів експериментів і спостережень; побудови графіків фізичних процесів; моделювання фізичних та астрономічних явищ у формі математичних рівнянь і співвідношень; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлювати важливість математичних знань як інструментарію природничих наук, необхідної умови практичної реалізації їх досягнень у техніці та технологіях; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інформаційні джерела, що містять розрахункові та експериментальні завдання з фізики та астрономії;
<i>Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами</i>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - спілкуватися за проблематикою предмету сучасною науковою мовою з використанням усталених фізичних й астрономічних термінів та понять; - чітко та однозначно формулювати судження та аргументувати їх; - налагоджувати комунікації у процесі вирішення навчальних завдань та виконання проектів; - чітко та стисло викладати основний фізичний та астрономічний зміст питань у письмовій формі; - готувати та представляти повідомлення, доповіді та реферати, презентувати результати проектної діяльності. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти ставлення та відзначати роль вітчизняної науки та її видатних представників; цінувати наукову українську мову; - об'єктивно оцінювати інформаційні наукові новини, зокрема, з найбільш актуальних напрямів сучасної фізичної та астрономічної науки; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підручники та посібники, електронні освітні ресурси, віртуальні лабораторії.

<p><i>Спілкування іноземними мовами</i></p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оперувати найбільш вживаними в міжнародній практиці фізичними та астрономічними термінами; - користуватися іншомовними джерелами як додатковими під час виконання навчальних завдань та проектів; - представляти результати проектної діяльності в міжнародному науковому та освітньому просторі; брати участь в міжнародних фізичних та астрономічних конкурсах; - обговорювати науково-навчальні проблеми з використанням інформаційних ресурсів з учнями інших країн. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювати особливості розвитку фізичної та астрономічної наук в світі, внесок зарубіжних учених у їх становлення та сучасні досягнення. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - іншомовні інформаційні джерела.
<p><i>Соціальна та громадянська компетентності</i></p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відстоювати аргументовано свої погляди на вирішення навчальних задач та сприймати аргументовані пропозиції товаришів; - дотримувати принципів демократичності та відповідальності під час роботи в групі; - аналізувати значення досягнень вітчизняної природничої науки для розвитку української держави, підвищення добробуту її громадян; - пропонувати шляхи підвищення рівня соціального розвитку на основі сучасних фізико-астрономічних знань; - працювати у соціальних проектах; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювати роль вітчизняної фізичної та астрономічної науки у розвитку людства; - усвідомлювати пріоритетність загальнолюдських цінностей та соціальних інтересів при вирішенні наукових, економічних та технологічних проблем; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - навчальні і соціальні проекти.

<p>Обізнаність та самовираження у сфері культури</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити роль фізики та астрономії у становленні загальнолюдської культури; - пояснювати взаємовплив природничих наук та образотворчого, музичного, літературного мистецтва; - наводити приклади творчої діяльності видатних українських та зарубіжних учених-фізиків і астрономів у різноманітних галузях культури та мистецтва; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлювати історичну єдність процесу розвитку природничої науки та культури людської цивілізації; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - твори мистецтва, бібліографічні матеріали про життя та діяльність учених-фізиків та астрономів.
<p>Екологічна грамотність і здорове життя</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати чинники та фактори, які порушують екологічну рівновагу в природі та побуті; - дотримуватися правил безпеки життєдіяльності в навальному процесі та побуті; - використовувати отримані знання для зменшення негативного впливу сучасної техніки та технології на себе та оточуючих, забезпечення здорового способу життя; - правильно утилізувати побутові відходи та відпрацьовані джерела енергії і світла, несправні пристрої; - долучатися до заходів і проєктів щодо відновлення довкілля; - дотримуватися правил екологічної поведінки. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлювати актуальність екологічних проблем у сучасному світі та необхідність їх невідкладного вирішення; - використовуючи знання з фізики й астрономії оцінювати екологічні загрози та ефективність різних способів їх подолання; - виявляти готовність практичними діями (через участь у проєктах, житті громади) сприяти вирішенню екологічних проблем вулиці, міста, країни; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дидактичні матеріали екологічного змісту.

<p>Уміння вчитися впродовж життя</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планувати самостійне опрацювання навчального матеріалу з фізики та астрономії; - визначати цілі навчальної діяльності в короткотерміновому та довготерміновому періодах; - здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різних видів джерел; - виділяти головне в опрацьовуваній інформації; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - критично оцінювати власні досягнення; - усвідомлювати важливість самоосвіти для успішного життя; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - навчальна та науково-популярна література; - електронні освітні ресурси,
<p>Ініціативність і підприємливість</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - приймати рішення щодо вибору найбільш оптимальних альтернатив під час вирішення навчальних завдань з фізики та астрономії; - організовувати колективну роботу над виконання навчальних проектів, розподіляти завдання між членами групи; - виявляти ініціативу та відповідальність під час групової роботи над навчальними задачами; - розраховувати на основі отриманих знань економічну ефективність використання побутових приладів та обладнання, альтернативних джерел енергії; - пропонувати способи та засоби економії енергетичних, часових, фізичних ресурсів під час у навчальному процесі та побуті; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утверджувати рівень самооцінки, що відповідає об'єктивним результатам навчальної діяльності; - співвідносити очікувані результати та необхідні для їх досягнення ресурси; - усвідомлювати досяжність поставлених цілей як результату наполегливої праці; - оцінювати економічну ефективність прийнятих рішень під час вирішення навчальних та дослідницьких завдань з фізики й астрономії; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - література про діяльність вчених-фізиків та астрономів, відкриття та виходи яких мали важливе значення для розвитку техніки і технологій та мали відчутний економічний ефект; - інформація про використання сучасних наукових досягнень у промисловості та виробництві.

<p>Інформаційно-цифрова компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати інформаційні системи для швидкого та цілеспрямованого пошуку інформації; - визначати можливі джерела інформації, відбирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати, перекодувати інформацію; - користуватися сучасними гаджетами як інструментальними та вимірювальними засобами; - працювати з віртуальними лабораторіями, програмами-симуляторами; - створювати та досліджувати моделі фізичних і астрономічних явищ; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримуватися етичних норм під час роботи з інформаційними ресурсами; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - електронні освітні ресурси та віртуальні лабораторії;
<p>Основні компетентності у природничих науках і технологіях</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснювати явища природи, розуміти принцип дії та будову сучасної техніки, приладів та обладнання на основі фізичних та астрономічних знань; - характеризувати роль фізичних і астрономічних знань у формуванні природничо-наукової картини світу; - планувати та реалізовувати фізичні та астрономічні спостереження й експеримент, фіксувати та опрацювати й правильно інтерпретувати та оцінювати їх результати; - добирати методи та засоби дослідження природних явищ, адекватні поставленим завданням; <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлювати значення фізики й астрономії для дослідження навколишнього світу; - оцінювати сучасні досягнення природничих наук та перспективи їх подальшого розвитку; - виявляти ставлення до актуальних проблем сучасного природознавства; - формулювати оціночні судження та пропонувати шляхи вирішення науково-освітніх завдань; <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасна наукова-популярна інформація; - матеріали та результати конкурсів дослідницьких робіт; - навчальне обладнання;

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ. Програма складається з пояснювальної записки, загального тематичного плану та навчального пріоритетного матеріалу програми та додатків. Зміст програми має блочний (модульний) спосіб побудови. Структура програми спирається на класифікацію професій за Є. Клімовим, але повністю враховує вимоги Європейської системи кваліфікацій.

Реалізується програма курсу за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітньої школи.

Класифікація професій

Професії типу «Людина — природа».

Професії: насіннезнавець, майстер-тваринник, зоотехнік, агроном, кінолог, лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу тощо.

Серед професій типу «людина — природа» можна виділити професії, предмет праці яких: рослинні організми, тваринні організми, мікроорганізми.

Це професії, пов'язані з сільським господарством, харчовою промисловістю, медициною і науковими дослідженнями (біологія, географія). Певний інтерес до природи (не основний) повинні мати психолог, менеджер з туризму і готельного бізнесу.

Наведений поділ не означає, що праця людини спрямована тільки на згадані вище предмети. Рослинники, наприклад, працюють у колективі, використовують різноманітну техніку, займаються питаннями економічної оцінки своєї праці. Але все таки головний предмет уваги і турбот рослинників — рослини та їх середовище існування.

При виборі професії цього типу важливо розібратися, як саме ви ставитеся до природи: як до місця для відпочинку чи як до майстерні, де ви збираєтеся віддавати всі сили виробництву.

Особливість біологічних об'єктів праці полягає в тому, що вони складні, мінливі (за своїми внутрішніми законами), нестандартні. І рослини, і тварини, і мікроорганізми

живуть, ростуть, розвиваються, а також хворіють, гинуть. Працівникові потрібно не просто дуже багато знати про живі організми, але передбачати можливі зміни у них, які часом незворотні. Від людини потребується ініціатива та самостійність у вирішенні конкретних трудових завдань, дбайливість і далекоглядність.

Професії типу «Людина — техніка»

Головний, провідний предмет праці — технічні об'єкти (машини, механізми), матеріали, види енергії.

Професії: прохідник, столяр, технік-металург, інженер-механік, архітектор, електромонтажник, радіомеханік, будівельник, складальник комп'ютерів, спеціаліст з телекомунікацій тощо.

Праця робітників тут спрямована не тільки на техніку, але і на провідний предмет професійної уваги — область технічних об'єктів та їх властивостей.

Серед професій типу «людина — техніка» можна виділити:

професії із добування, обробки ґрунтів, гірських порід;

професії з обробки і використання неметалічних промислових матеріалів, виробів, напівфабрикатів;

професії з виробництва і обробки металу, механічного складання, монтажу машин, приладів;

професії з ремонту, наладки, обслуговування технологічних машин, установок, транспортних засобів;

професії з монтажу, ремонту будівель, споруд, конструкцій;

професії зі складання, монтажу електрообладнання, приладів, апаратів;

професії з ремонту, наладки, обслуговування електрообладнання, приладів, апаратів;

професії, пов'язані із застосуванням підйомних, транспортних засобів, керування ними;

професії із переробки продуктів сільського господарства.

При обробці, перетворенні, переміщенні чи оцінці технічних об'єктів від працівника потребуються точність, визначеність дій. Оскільки технічні об'єкти практично завжди створюються самою людиною, в світі техніки є особливо широкі можливості для новаторства, вигадки, технічної творчості. Разом з творчим підходом до справи в області техніки від людини вимагається висока виконавча дисципліна.

2. За умовами праці виділяють чотири групи професій.

Праця в умовах звичайного (побутового) мікроклімату (бухгалтер, інженер, програміст, секретар-референт).

Праця з перебуванням на відкритому повітрі з різкими перепадами температури, вологості (будівельник, пожежник, рільник, агроном).

Праця у незвичних умовах: під землею, під водою, на висоті, в повітрі, в гарячих цехах, в цехах з неминуchoю виробничою шкодою (льотчик, шахтар, водолаз, апаратник).

Праця з підвищеною моральною відповідальністю за здоров'я, життя людей, за великі суспільні, матеріальні цінності (вчитель, лікар, інженер з техніки безпеки, аудитор).

3. Залежно від засобів праці професії поділяють на чотири групи.

Професії, пов'язані з використанням ручної праці (столяр, монтажник радіоапаратури, ювелір, музикант, хірург).

Професії, пов'язані з використанням машин з ручним керуванням (токарь, водій, машиніст, оператор зв'язку).

Професії, пов'язані з використанням напівавтоматів, автоматів, автоматичних ліній, робототехнічних комплексів (сталевар, друкар, апаратник, диспетчер енергосистеми).

Професії, пов'язані з використанням функціональних засобів, знарядь праці (викладач, актор, диригент, режисер, спортсмен).

4. Залежно від мети праці можна виділити три класи професій.

Гностичні: розпізнати, розрізнити, оцінити, перевірити (санітарний лікар, літературний критик, контролер, товарознавець, експерт, слідчий).

Перетворюючі: обробити, перемістити, організувати, перетворити (водій, живописець, викладач, паркетник, слюсар, кравець).

Дослідницькі: винайти, вигадати, знайти новий варіант, сконструювати (закрійник, розмітник, селекціонер, художник-оформлювач).

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. Головними вимогами до організації занять з курсу за вибором є:

- забезпечення диференційованого підходу до учнів з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей, навчальних і особистих досягнень, фізичного розвитку, стану здоров'я та статі;
- формування в учнів умінь самостійно відшукувати та аналізувати професіографічну інформацію;
- розвиток початкових навичок прийняття обґрунтованого рішення щодо побудови індивідуальної професійної траєкторії та власної відповідальності за її реалізацію;
- використання інноваційних методів активізації профорієнтаційної діяльності учнів;
- здійснення міжпредметних зв'язків з навчальними предметами інваріантної та варіативної складової частини базового навчального плану;
- залучення батьків учнів до наповнення та проведення профорієнтаційних уроків.

Зазначений у навчальній програмі розподіл годин між розділами є орієнтовним. За необхідності, і виходячи з наявних умов навчально-методичного забезпечення, вчитель має право самостійно змінювати обсяг годин, відведених програмою на вивчення окремих розділів, у тому числі самостійно формувати їх змістове наповнення, переносити

розділи, або окремі питання, змінювати порядок їх вивчення, структурувати матеріал для проведення проміжного і підсумкового оцінювання.

У кінці окремих тем 2 та 3 розділів програми є практичні роботи, проте, проводити їх треба в процесі навчання, переконавшись, що вони пов'язані зі змістом предмета вивчення. Учитель може доповнювати цей перелік додатковими роботами, об'єднувати кілька практичних робіт в одну залежно від обраного плану заняття. Окремі практичні роботи можна виконувати вдома або як учнівські навчальні проєкти.

Результатом реалізації змісту курсу є готовність учнів до вибору професії на етапі навчання в старшій школі.

Обов'язковою умовою реалізації змісту курсу є активізація профорієнтаційної діяльності учня, формування в нього прагнення до саморозвитку, самоорганізації, самовдосконалення.

Важливою умовою здійснення навчально-виховного процесу є дотримання принципів організації допрофесійної підготовки. Найвагомішими серед них є принципи: науковості, полікультурності, системності, інтегрованості, єдності навчання і виховання, наочності, доступності, системності й послідовності.

ФОРМИ НАВЧАННЯ. Домінуючою формою організації навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі є урок. Також, можуть використовуватися лекції, конференції, тематичні зустрічі, усні журнали, читацькі диспути, творчі конкурси, екскурсії тощо.

У процесі реалізації змісту курсу «Обираємо професії типу «людина-природа», «людина-техніка», використовуються різноманітні форми допрофесійної орієнтації. Добір форм роботи залежить від мети заходу, складу і кількості осіб, місця проведення, тривалості роботи. Згідно з цими характеристиками форми допрофесійної підготовки

поділяють на: загальні, які традиційно використовуються в навчально-виховному процесі школи та специфічні, яким притаманні особливості допрофесійної підготовки.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ. Серед методів організації та здійснення предметно-перетворювальної діяльності учнів мають застосовуватися: словесні (розповідь, лекція, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрування навчального відео та аудіо матеріалів, інтерактивні засоби навчання, матеріали мережі Інтернет) та практичні (вправи, практичні роботи, творчі роботи, пізнавальні ігри, навчальні дискусії, диспути, аналіз проблемних ситуацій, профільні випробування).

Обов'язковою умовою реалізації змісту курсу «Обираємо професії типу «людина-природа», «людина-техніка», є проведення практичних робіт, які включені до програми для ґрунтовного вивчення учнями блоку питань, пов'язаних з розумінням загальних понять про індивідуально-психологічні особливості особистості. Учні, досліджуючи свої професійно-важливі якості під час практичних робіт, виробляють уміння аналізувати професії та зосереджуватися на самоаналізі. Така діяльність учнів спрямована на формування в них адекватної самооцінки та прагнення самовдосконалення до рівня вимог майбутнього профілю навчання в старшій школі та обраної професії.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ. Можна застосовувати різноманітні форми контролю навчальних досягнень учнів: усні, письмові, самоконтроль.

ЗАГАЛЬНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділи і теми	Кіль-ть год.
Розділ 1. Діагностування особистості з метою професійного самовизначення		
1.	Тема 1.1. Психолого-педагогічні особливості старшокласника, формування професійних намірів та інтересів	2
Розділ 2. Особливості професії типу «людина-природа»		
1.	Тема 2.1. Історія професій типу «людина-природа».	1
2.	Тема 2.2. Мотиви вибору професії типу «Людина-природа»	2
3.	Тема 2.3. Класифікація професій типу «Людина-природа»	2
4.	Тема 2.4. Професійно-важливі якості для роботи за професіями типу «Людина-природа»	2
5.	Тема 2.5. Навчальні предмети, що допоможуть у реалізації вибору професії типу «Людина-природа»	2
6.	Тема 2.6. Самооцінка щодо відповідності професії типу «Людина-природа»	1
7.	Тема 2.7. Де здобути обрану професію	2
4.	Тема 2.8. Захист обраного профілю навчання	2
Розділ 3. Особливості професії типу «людина-техніка»		
1.	Тема 3.1. Історія професій типу «людина-техніка».	1
2.	Тема 3.2. Мотиви вибору професії типу «людина-техніка»	2
3.	Тема 3.3. Класифікація професій типу «людина-техніка»	2
4.	Тема 3.4. Професійно-важливі якості для роботи за професіями типу «людина-техніка»	2
5.	Тема 3.5. Навчальні предмети, що допоможуть у реалізації вибору професії типу «людина-техніка»	2
6.	Тема 3.6. Самооцінка щодо відповідності професії типу «людина-техніка»	1
7.	Тема 3.7. Де здобути обрану професію	2
8.	Тема 3.8. Захист обраного профілю навчання	2
Розділ 4. Майбутній професійний шлях		
1.	Тема 4.1. Професії типу «людина-людина» та «людина-техніка» на сучасному ринку праці	2
2.	Тема 4.2. Професіоналізація особистості	2
3.	Тема 4.3. Побудова траєкторії індивідуального кар'єрного зростання	2
Всього:		36

НАВЧАЛЬНИЙ ПРІОРИТЕТНИЙ МАТЕРІАЛ ПРОГРАМИ

«з допрофесійної підготовки учнів 10-11 кл.
Професії типу «людина-природа», «людина-техніка»
(36 годин)

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Розділ 1. Діагностування особистості з метою професійного самовизначення		
Тема 1.1. Психолого-педагогічні особливості старшокласника, формування професійних намірів та інтересів (2 год.)		
	Об'єктивні умови та суб'єктивні фактори вибору професії. Професійне становлення особистості. Професійна придатність особистості. Вимоги професії до людини. Стан здоров'я та професійна придатність.	Учень/Учениця <i>Знанневий компонент:</i> <i>Пояснює</i> чинники, що впливають на професійний вибір; <i>Пояснює</i> сутність професійної придатності особистості; <i>Пояснює</i> сутність відповідності змісту і умов праці можливостям людини; <i>характеризує</i> фізичні, соціальні та розумові можливості людини; <i>характеризує</i> вимоги професії до людини. <i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє визначати ключові вимоги до професії та умови праці. <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює важливість правильного вибору професії
	<i>Практична робота</i> «Виявлення професійних інтересів та намірів старшокласника» (Проведення методик Холанда, Клімова, Вандерліка).	<i>Дозволяє</i> дослідити індивідуальні психофізіологічні особливості особистості учня, виявити професійні інтереси та наміри.

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Розділ 2. Особливості професії типу «людина-природа»		
Тема 2.1. Історія професій типу «людина-природа». (1 год.)		
	<p>Концепції історичної взаємодії людини з природою. Періодизація освоєння людиною природних ресурсів. Від первісної взаємодії до майбутнього. Практична робота. Розробити проект «Природа майбутнього».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знанневий компонент:</i> - повідомляє про різні концепції взаємодії людини з природою; - виділяє періоди освоєння людиною природних ресурсів; - характеризує новітні технології у сучасному виробництві. <i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє відтворювати хронологію розвитку професій галузі <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює цінність взаємодії людини з природою</p>
Тема 2.2. Мотиви вибору професії типу «Людина-природа» (2 год.)		
	<p>Мотиви вибору професії. Поняття про мотиви та потреби людини. Об'єктивні та суб'єктивні чинники вибору професії типу «людина-природа» (Додаток 1). Практична робота. Поясніть мотиви вашого вибору професії типу «людина-природа».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знанневий компонент:</i> - пояснює значення мотивів та потреб людини при виборі професії взагалі, і професії типу «людина-природа» зокрема; - характеризує суб'єктивні чинники вибору професії типу «людина-природа». <i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє виокремлювати чинники вибору професії. <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює важливість об'єктивного вибору професії.</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Тема 2.3. Класифікація професій типу «Людина-природа»(2 год.)		
	<p>Професії типу «людина-природа». Детальний огляд професії типу «людина-природа». Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Класифікація основних груп професій типу «людина-природа».</p>	<p>Учень/Учениця</p> <p><i>Знанневий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює особливості професій типу «людина-природа»; - характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу «людина-природа». <p><i>Діяльнісний компонент:</i></p> <p>Вміє розрізняти предмет, мету, засоби, умови праці цього типу професій.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i></p> <p>Усвідомлює унікальність кожної професії</p>
Тема 2.4.Професійно-важливі якості для роботи за професіями типу «Людина-природа»(2 год.)		
	<p>Вибір майбутнього профілю навчання та профільна придатність особистості. Вимоги профільного навчання. Стан здоров'я та бажаний у майбутньому напрям профільного навчання.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Визначення професійно-важливих якостей, необхідних для роботи за професіями даного типу. Ділова гра «Роботодавець — потенційний робітник».</p>	<p>Учень/Учениця</p> <p><i>Знанневий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - володіє початковими навичками визначення професійно-важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу «людина-природа». - характеризує особистісні характеристики, які можуть стати перпоною для продовження навчання за обраною професією. <p><i>Діяльнісний компонент:</i></p> <p>Вміє визначати професійно-важливі якості.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i></p> <p>Усвідомлює необхідність профільного навчання</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Тема 2.5. Навчальні предмети, що допоможуть у реалізації вибору професії типу «Людина-природа» (2 год.)		
	<p>Основні профільні навчальні предмети. Допоміжні навчальні предмети. Галузі технічних об'єктів. Зв'язок між знаннями профілюючих предметів й визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня щодо обраної професійної діяльності.</p> <p><i>Практична робота.</i> Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня щодо професій типу «людина-природа».</p>	<p>Учень/Учениця Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює необхідність знань із профілюючих предметів; - виділяє взаємозв'язки між знаннями із навчальних предметів і визначеними сферами професійної діяльності; - характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня щодо обраного професійного напрямку. <p>Діяльнісний компонент: Вміє визначати залежність між шкільними предметами та об'єктами праці.</p> <p>Ціннісний компонент: Усвідомлює необхідність успішного навчання</p>
Тема 2.6. Самооцінка щодо відповідності професії типу «Людина-природа» (1 год.)		
	<p>Значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства. Проблема професійного самовизначення. Типові помилки при виборі професії і їх наслідки. Інструкція учням про порядок заповнення відомостей у «Щоденнику вибору професії типу «людина-природа». (Додаток 2)</p> <p><i>Практична робота.</i> Заповнити загальні відомості про учня у «Щоденнику вибору професії «людина-природа».</p>	<p>Учень/Учениця Знаннєвий компонент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює значення вибору майбутньої професії та профільної придатності особистості; - виділяє вимоги до обраної професії; - оцінює свої можливості реалізації професійного вибору. <p>Діяльнісний компонент: Вміє визначати типові помилки при виборі професії і уникати їх.</p> <p>Ціннісний компонент: Усвідомлює необхідність професійного самовизначення.</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Тема 2.7. Де здобути обрану професію(2 год.)		
	<p>Класифікація освітніх закладів України за обраною професією. Освіта за кордоном.</p> <p>Екскурсія до освітніх закладів різних типів.</p> <p>Зустріч з випускниками школи, які оволоділи професією типу «людина-природа».</p> <p><i>Практична робота.</i> Звіт у «Щоденнику вибору професії» про екскурсію.</p>	<p>Учень/Учениця</p> <p><i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - називає типи навчальних закладів та можливі шляхи набуття обраної професії; - виділяє переваги та недоліки вибору майбутньої професії із розповідей випускників; - характеризує об'єктивні умови та суб'єктивні чинники вибору майбутньої професії. <p><i>Діяльнісний компонент:</i></p> <p>Вміє відшукувати потрібні спеціальності у навчальних закладах.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i></p> <p>Усвідомлює важливість професійної освіти.</p>
Тема 2.8.Захист обраного профілю навчання(1 год.)		
	<p>Захист обраного профілю. Уточнення, конкретизація, поглиблення знань про обраний профіль, перевірка правильності міркувань, що привели до такого вибору. Аналіз суперечностей, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання та напрями їх розв'язання.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Проектна діяльність: «Я обираю цю професію, тому що...».</p>	<p>Учень/Учениця</p> <p><i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - називає об'єктивні умови та суб'єктивні чинники, які вплинули на вибір професії типу «людина-природа»; - пояснює суперечності, які виникають при виборі професії; - характеризує напрями поглиблення знань за обраною професією. <p><i>Діяльнісний компонент:</i></p> <p>Вміє обґрунтовувати вибір професії</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i></p> <p>Усвідомлює важливість свідомого вибору.</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Розділ 3. Особливості професії типу «людина-техніка»		
Тема 3.1.Історія професій типу «людина-техніка». (1 год.)		
	<p>Концепції історичного розвитку техніки. Періодизація розвитку техніки. Технофобія. Технічний прогрес. Нанотехнології. Від первісної техніки до майбутнього. <i>Практична робота.</i> Розробити проект «Техніка майбутнього».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - повідомляє про різні концепції розвитку техніки у розвитку людства; - виділяє періоди розвитку техніки; - характеризує новітні технології у сучасному виробництві. <p><i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє вибудовувати хронологію технічного прогресу. <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює важливість технічного прогресу</p>
Тема 3.2.Мотиви вибору професії типу «Людина-техніка» (2 год.)		
	<p>Мотиви вибору професії. Поняття про мотиви та потреби людини. Об'єктивні та суб'єктивні чинники вибору професії типу «людина-техніка» (Додаток 1). <i>Практична робота.</i> Пояснить мотиви вашого вибору професії типу «людина-техніка».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює значення мотивів та потреб людини при виборі професії взагалі, і професії типу «людина-техніка» зокрема; - характеризує суб'єктивні чинники вибору професії типу «людина-техніка». <p><i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє вирізняти об'єктивні та суб'єктивні чинники вибору професії. <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює цінність правильного вибору професії</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Тема 3.3. Класифікація професій типу «Людина-техніка»(2 год.)		
	<p>Професії типу «людина-техніка». Детальний огляд професії типу «людина-техніка». Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості.</p> <p><i>Практична робота.</i> Класифікація основних груп професій типу «людина-техніка».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i> - пояснює особливості професій типу «людина-техніка»; - характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу «людина-техніка».</p> <p><i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє розрізняти предмет, мету, засоби, умови праці цього типу професій.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює унікальність кожної професії.</p>
Тема 3.4.Професійно-важливі якості для роботи за професіями типу «Людина-техніка»(2 год.)		
	<p>Вибір майбутнього профілю навчання та профільна придатність особистості. Особливості технічного мислення. Вимоги профільного навчання. Стан здоров'я та бажаний у майбутньому напрям профільного навчання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Визначення професійно-важливих якостей, необхідних для роботи за професіями даного типу. Ділова гра «Роботодавець — потенційний робітник».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i> - володіє початковими навичками визначення професійно-важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу «людина-техніка». - характеризує особистісні характеристики, які можуть стати перепорою для продовження навчання за обраною професією.</p> <p><i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє визначати професійно-важливі якості.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює необхідність профільного навчання</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Тема 3.5. Навчальні предмети, що допоможуть у реалізації вибору професії типу «Людина-техніка» (2 год.)		
	<p>Основні профільні навчальні предмети. Допоміжні навчальні предмети. Галузі технічних об'єктів. Зв'язок між знаннями профілюючих предметів й визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня щодо обраної професійної діяльності.</p> <p><i>Практична робота.</i> Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня щодо професій типу «людина-техніка».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює необхідність знань із профілюючих предметів; - виділяє взаємозв'язки між знаннями із навчальних предметів і визначеними сферами професійної діяльності; - характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня щодо обраного професійного напрямку. <p><i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє визначати залежність між шкільними предметами та об'єктами праці.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює необхідність успішного навчання</p>
Тема 3.6. Самооцінка щодо відповідності професії типу «Людина-техніка» (1 год.)		
	<p>Значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства. Проблема професійного самовизначення. Типові помилки при виборі професії і їх наслідки. Інструкція учням про порядок заповнення відомостей у «Щоденнику вибору професії типу «людина-техніка».</p> <p>(Додаток 2)</p> <p><i>Практична робота.</i> Заповнити загальні відомості про учня у «Щоденнику вибору професії «людина-техніка».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює значення вибору майбутньої професії та профільної придатності особистості; - виділяє вимоги до обраної професії; - оцінює свої можливості реалізації професійного вибору. <p><i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє визначати типові помилки при виборі професії і уникати їх.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює необхідність професійного самовизначення.</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Тема 3.7. Де здобути обрану професію(2 год.)		
	<p>Класифікація освітніх закладів України за обраною професією. Освіта за кордоном.</p> <p>Екскурсія до освітніх закладів різних типів.</p> <p>Зустріч з випускниками школи, які оволоділи професією типу «людина-техніка».</p> <p><i>Практична робота.</i>Звіт у «Щоденнику вибору професії» про екскурсію.</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - називає типи навчальних закладів та можливі шляхи набуття обраної професії; - виділяє переваги та недоліки вибору майбутньої професії із розповідей випускників; - характеризує об'єктивні умови та суб'єктивні чинники вибору майбутньої професії. <p><i>Діяльнісний компонент:</i></p> <p>Вміє відшукувати потрібні спеціальності у навчальних закладах.</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i></p> <p>Усвідомлює важливість професійної освіти.</p>
Тема 3.8.Захист обраного профілю навчання(1 год.)		
	<p>Захист обраного профілю. Уточнення, конкретизація, поглиблення знань про обраний профіль, перевірка правильності міркувань, що привели до такого вибору. Аналіз суперечностей, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання та напрями їх розв'язання.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Проектна діяльність: «Я обираю цю професію, тому що...».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - називає об'єктивні умови та суб'єктивні чинники, які вплинули на вибір професії типу «людина-природа»; - пояснює суперечності, які виникають при виборі професії; - характеризує напрями поглиблення знань за обраною професією. <p><i>Діяльнісний компонент:</i></p> <p>Вміє обґрунтовувати вибір професії</p> <p><i>Ціннісний компонент:</i></p> <p>Усвідомлює важливість свідомого вибору.</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Розділ 4. Майбутній професійний шлях		
Тема 4.1. Професії типу «людина-природа», «людина-техніка» на сучасному ринку праці(2 год.)		
	<p>Зміни на ринку праці у період трансформації індустріального виробництва у інформаційне. Суб'єктивні фактори та об'єктивні умови, які впливають на успішну адаптацію особистості до сучасного ринку праці.</p> <p>Сучасний стан та перспективи розвитку ринку праці міста (району).</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знанневий компонент:</i> Пояснює сучасний стан та перспективи розвитку регіонального ринку праці; характеризує попит на професії у регіоні; Пояснює особливості змін на ринку праці у період інформатизації виробництва; виділяє стратегії поведінки особистості на ринку праці; <i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє визначати сучасний стан та перспективи розвитку ринку праці <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює важливість конкурентноздатності.</p>
	<p>Практична робота. Зустріч з представником професії типу «людина-природа», «людина-техніка». Диспут.</p>	<p>володіє початковими навичками аналізу умов та знаряддя праці, попиту та пропозиції на ринку праці щодо окремих професій.</p>
Тема 4.2. Професіоналізація особистості (2 год.)		
	<p>Етапи професійного становлення особистості, чинники впливу. Соціальне оточення і вибір професії. Фактори вибору професії: соціальні стереотипи, престиж, «образ професії чи професіонала».</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знанневий компонент:</i> Пояснює сутність професіоналізму особистості; характеризує загальні вимоги до особистості як професіонала; <i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє визначати фактори впливу на вибір професії <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює важливість професійного становлення</p>

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
	<p><i>Практична робота.</i> Типові помилки при виборі професії, поетапний план індивідуальної професіоналізації.</p>	<p><i>володіє</i> початковими навичками роботи над помилками при побудові власного професійного маршруту.</p>
<p>Тема 4.3. Побудова траєкторії індивідуального кар'єрного зростання(2 год.)</p>		
	<p>Кар'єра як почерговий вибір майбутньої професії. Типові помилки у реалізації професійної кар'єри. Готовність до вирішення непередбачених ситуацій. Внутрішня готовність до зміни професії.</p>	<p>Учень/Учениця <i>Знаннєвий компонент:</i> <i>Пояснює</i> значущість кар'єри як почерговий вибір майбутньої професії; <i>виділяє</i> типові помилки у реалізації професійної кар'єри; <i>характеризує</i> готовність до вирішення непередбачених ситуацій. <i>Діяльнісний компонент:</i> Вміє планувати свій кар'єрний шлях <i>Ціннісний компонент:</i> Усвідомлює необхідність кар'єрного зростання</p>
	<p><i>Практична робота.</i> Побудова індивідуальної професійної траєкторії з програмою «Створи свій шлях»</p>	<p><i>володіє</i> початковими навичками аналізу проблеми і прийняття рішення.</p>

Мотиви, якими керуються учні при виборі професії

Професія типу « _____ »	
Гарна зарплата	
Престижність	
Порада батьків	
Безкоштовне навчання	
Велика ймовірність працевлаштування	
Стан здоров'я	
Зацікавило із книг і кінофільмів	
Порада вчителя	
Можливість змінити місце проживання	
Фінансовий стан родини	
Не потребує вищої освіти	
Порада психолога	
За компанію	
Родинна традиція	
Можливість залишитися вдома	
Інше (вказіть)	

Щоденник вибору учнем професії

1. Прізвище, ім'я по батькові _____
_____
2. Навчальний заклад та місце його знаходження _____
_____
3. Улюблені предмети, факультативи, гуртки (у порядку значимості) _____
_____
4. Які предмети цікавлять тебе найбільше? _____
_____

5. Які предмети найлегше всього тобі вивчати? _____
_____
6. Які предмети не подобаються? _____
_____
7. Які предмети важко вивчати? _____
_____
8. Яка професія типу «людина-техніка» тебе приваблює, чому?____
_____
_____
9. Чи знайомий/ма ти з людьми, які оволоділи цією професією, з ким саме? _____
_____
10. Чи бачив/ла ти продукцію праці обраної професії? _____
_____
11. Як ти вважаєш, які труднощі зустрінеш при отриманні цієї професії? Чи давно Ви вирішили обрати саме цю професію? _____
_____
12. Що примусило Вас обрати цю професію (думка батьків, друзів, книги, кінофільми, радіопередачі, поради вчителів, заняття в гуртках, ін.) (підкресліть). Що ще (допишіть) _____
_____
_____
13. Що ти зробиш для того, щоб оволодіти цією професією? _____
_____
14. Які професії, крім обраної, Вам подобаються ще? _____
_____
15. Як Ви оцінюєте стан свого здоров'я взагалі і чи відповідає він обраній професії? _____
_____
_____
16. Які на Ваш погляд необхідні знання та вміння будуть потрібні для навчання за обраною професією? _____
_____
_____
17. Проектна діяльність „Я обираю цю професію тому що...» _____
_____
_____

Перелік рекомендованої літератури

1. Африна Е. Готовимся к профильному обучению // Народное образование. — 2004. — №8. — С. 120—126.
2. Бессонов Р. В., Околелов О. П. Специфика обучения в профильной школе: содержание и процесс // Педагогика. — 2006. — №7. — С. 23—29.
3. Витебский Л. Я., Куган Б. А. Профильный класс как открытая образовательная система. — М.: Мнемозина, 2005. — 126 с.
4. Гузик М. П. Профільне навчання: як організувати, не зруйнувавши школу. У 2-х ч. К.: Вид. дім «Шкільний світ» Вид-во Л. Голицина, 2005. — Ч. 1. — 112 с.
5. Дидактичні засади формування навчальних профілів: посібник / авт. кол.: В. І. Кизенко, О. К. Корсакова, Л. А. Липова, Л. Л. Момот, С. Е. Трубачева, В. Р. Ильченко. [за заг. ред. В. І. Казенка]. — К.: Педагогічна думка, 2010. — 128 с.
6. Довідник професій / Упорядники Закатнов Д.О., Жемера Н.В., Тименко М.П. — К.: Українська книга, 1999. — 321 с.
7. Захаров Н.Н., Симоненко В.Д. Профессиональная ориентация школьников. — М.: Просвещение, 1989. — 192 с.
8. Климов Е.А. Как выбрать профессию. — М.: Просвещение, 1984. — 179 с.
9. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. — Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. — 512 с.
10. Критерии и показатели готовности школьников к профессиональному самоопределению / Под ред. Чистяковой С.Н., Журкиной А.Я. — М.: Филология, 1997. — 80 с.
11. Лернер П. Місце і роль профільного навчання в професійному самовизначенні випускників. // Завуч. — 2002. — №16.
12. Педагогічні засоби підготовки старшокласників до професійного самовизначення в умовах профільного навчання: Методичний посібник // Закатнов Д.О., Мельник О.В., Осипов О.В., Морін О.Л., Гуцан Л.А., Скалько О.В. / За ред. Закатнова Д.О. — К.: ІПВ АПН України, 2005. — 215 с.

13. Педагогічні основи трудового становлення і професійного самовизначення учнівської молоді: Монографія /За ред. М.П.Тименка. — Бердянськ: Інститут педагогіки АПН України, 1996. — 268 с.

14. Підготовка до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи): Навчал.-метод. посібник /За ред. Балла Г.О., Перепелиці П.С., Рибалки В.В. — К.: Наукова думка, 2000. — 188 с.

15. Професійне самовизначення старшокласників: Методичний посібник //Закатнов Д.О., Мельник О.В., Осипов О.В., Морін О.Л., Гуцан Л.А., Скалько О.В. /За ред. Закатнова Д.О. /За ред. Д.Закатнова. — К.: Вид. дім „Шкільний світ», Вид. Л.Галіцина, 2006. — 128 с.

16. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение. — М.: Ин-т практической психологии, 1996. — 256 с.

17. Профессиограммы и профессиокарты основных профессий: Метод. пособ. /Под ред. Ерасова В. В. — К.: РІА-ВООК, 1995. — 335 с.

18. Рибалка В.В. Готовність учня до профільного навчання /За заг. ред. Максименка С.Д., Главник О.Л. — К.: Мікрос-СВС, 2003.- 112 с.

19. Рибалка В.В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: Монографія /За ред. Г.О.Балла. — К., 1998. — 160 с.

20. Щербатюк Б. А. Методика дослідження особливостей самовизначення особистості //Практична психологія та соціальна робота. — 2007. — №1. — С. 18—21.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Автори програми:

- Доротюк В.І.**, старший науковий співробітник відділу профільного навчання, кандидат психологічних наук;
Піддячий М. І., доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу;
Левченко Ф.Г., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу профільного навчання;
Чудакова В.П., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник відділу профільного навчання;
Рогоза В.В., науковий співробітник відділу профільного навчання;
Васьківський М.В., науковий співробітник відділу профільного навчання;
Доротюк О.Г., науковий співробітник відділу профільного навчання;

*Програма з допрофесійної підготовки учнів 10-11 кл.
(професії типу «людина — природа»,
«людина — техніка»)*

Верстка — Андрій Коломієць
Обкладинка — Людмила Лук'яненко

Підписано до друку 15.11.2019 р. Формат 60х90 1/16
Гарнітура Minion Друк. офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. 3.0 арк.
Наклад 100 пр.

Віддруковано у ТОВ «КОНВІ ПРІНТ».
03680, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12
тел. +38044 332-84-73.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції
серія ДК № 6115, від 29.03.2018 р.